

**Гордійчук О. О.**  
кандидат філософських наук, доцент  
Державний університет «Житомирська політехніка»  
**Крученко А. В.**  
здобувач вищої освіти  
Державний Університет «Житомирська політехніка»

## **НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ**

Національна безпека України має низку складових: військову, політичну, економічну, соціальну, енергетичну та інформаційну [1]. В умовах війни з РФ, головними напрямками забезпечення національної безпеки є посилення обороноздатності, модернізація та потужна підтримка Збройних сил України (далі ЗСУ), забезпечення стабільності в державі, активна співпраця й інтеграція з міжнародними партнерами.

Найважливішою складовою національної безпеки України є **військова безпека**. Російська агресія, яка розпочалася в 2014 р., поставила перед Україною численні виклики у забезпеченні власної обороноздатності. Тоді розпочалася фаза гібридної війни з РФ, а 24 лютого 2022 р. повномасштабна військова агресія [2; 3]. Важливою частиною зміцнення оборонної потужності стало наближення до стандартів НАТО, що дозволило значно покращити оборонну стратегію, отримувати сучасне озброєння від західних партнерів, брати участь у навчаннях на території країн-членів Альянсу. Водночас зросла роль нових форм безпеки, такі як кіберзахист. Сучасні війни не обмежуються тільки традиційними бойовими діями, і кіберзлочинністю, зокрема атаки на інфраструктуру, стали важливою складовою агресії. Україна вже зазнала низки потужних кібератак з боку російських хакерських груп, що завдали значної шкоди. Найбільш відомими кібератаками є: збій зв'язку та тимчасова недоступність сайту у мережі «Київстар», що сталася 12 грудня 2023 р. та була наймасштабнішою в історії глобального телеком-ринку хакерською атакою [4]. По цій справі було відкрито кримінальне провадження за вісьмома статтями Кримінального кодексу України [5], зокрема за такими статтями: ст. 110 (посягання на територіальну цілісність і недоторканність України), ст. 111 (Державна зрада), ст. 113 (диверсія), ст. 361 (несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих),

електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж), ст. 361-1 (створення з метою протиправного використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут) та ін. [6]. Також з 16 серпня по 19 серпня 2024 року відбулась масштабна DDOS-атака на monobank. За три години масштабної атаки послуги банку отримали близько 1 млрд запитів, за три доби банк отримав понад 7,5 млрд запитів до сервісів. Зокрема під атаку потрапили «банки», які займаються зборами для ЗСУ. Для швидшого усунення проблеми на допомогу банку навіть були залучені Amazon Web Services [7].

Політична безпека передбачає ефективну діяльність державних інститутів в умовах постійних зовнішніх та внутрішніх загроз. Має бути розроблена й реалізована військова стратегія, важливим є удосконалення правового поля, реформування та боротьба з корупцією. Це необхідно для того, щоб наблизити Україну до стандартів ЄС. Євроатлантична інтеграція є важливим кроком до зміцнення демократичних цінностей, розвитку ринкової економіки, є гарантією забезпечення стабільності та національної безпеки в майбутньому [8].

Економічна стабільність є основою національної безпеки. Війна завдає серйозної шкоди економіці України, зумовлює значні фінансові труднощі через зростання витрат на оборону, відтік робочої сили. Масштабні бойові дії, обстріли призвели до руйнування інфраструктури, зокрема промислових підприємств, житлових будівель, транспортних мереж. Пошкодження енергетичної системи, знеструмлення міст з відповідними наслідками стало ще одним викликом для українського суспільства. Окупація частини територій призвела до зупинки важливих для економіки галузей, таких як видобуток вугілля, діяльність аграрного сектору та ін. Міжнародна допомога партнерів наразі підтримує економічну стабільність в нашій державі. Для довгострокової ж безпеки важливо зміцнювати й розвивати внутрішні економічні механізми. Одним із важливих елементів є енергетична незалежність. З 2014 р. Україна значно зменшила свою залежність від постачання енергоносіїв з РФ. Диверсифікація джерел постачання енергоресурсів, інтеграція енергетичних ринків з ЄС, розвиток альтернативних джерел енергії стали важливими кроками для забезпечення національної безпеки. Після інтеграції енергосистеми України з європейською в 2017 р., з

2019 р. Україна почала продавати електроенергію країнам ЄС. Це стало можливим завдяки реформуванню українського енергетичного ринку та гармонізації його з європейськими стандартами [9].

Соціальна безпека також є ваговою складовою національної безпеки, особливо складно її забезпечити в умовах війни, коли країна зазнає значних людських і матеріальних втрат. В мирний час необхідно реалізовувати реформи в освіті, охороні здоров'я та соціальному забезпеченні, що зміцнює внутрішню стабільність та стійкість до зовнішніх загроз. В умовах війни велика частина державних ресурсів спрямована на допомогу постраждалим від військових дій, внутрішньо переміщеним особам.

Російські окупанти на окупованих територіях чинять масові злочини проти цивільного населення (вбивства, викрадення дітей, незаконне утримання у в'язницях, фізичне й емоційне насильство, пограбування, обмеження прав і свобод тощо) та військових (катування, моріння голодом, ненадання необхідної медичної допомоги, розстріли полонених та ін.), здійснюють екоцид, обстрілюють різного виду зброєю усю територію України. Таке грубе порушення норм Міжнародного гуманітарного права має бути зупинене і покаране.

Соціальні та культурні фактори, такі як національна згуртованість та громадянська активність, також сприяють зміцненню внутрішньої стійкості суспільства. У часи війни важливо бути об'єднаними загальною національною ідеєю.

Отже, національна безпека України повинна базуватися на всебічному розвитку країни: на зміцненні оборонних можливостей, розвитку кіберзахисту, забезпеченні політичної та економічної стабільності, боротьбі з корупцією, посиленні демократичних інститутів. Важливу роль у всьому цьому обов'язково відіграє згуртованість суспільства навколо загальнонаціональних цінностей та активна громадська позиція. Вистоявши у цій війні, Україна зможе не лише забезпечити свою безпеку, а й стати прикладом для інших країн, які стикаються з подібними викликами.

#### **Список використаних джерел:**

1. «Про національну безпеку України» : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII : станом на 09.08.2024 р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 07.12.2024).

2. Hordiichuk, O., Halapsis, A., & Kozlovets, M. 2023. How the information warfare turns into full-scale military aggression: the experience of Ukraine. *Przegląd Strategiczny*, (16), 345–362.

<https://doi.org/10.14746/ps.2023.1.25>

3. Гордійчук О. 2023. Онтологічні причини війни Росії в Україні. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*, 2 (94), 86–99. <http://surl.li/pomeld>

4. Серов І. Кібератака на «Київстар»: коли компанія відновить надання послуг. *ТСН Україна*. 2023. URL: <http://surl.li/lastuo> (дата звернення 06.12.2024).

5. Гулійчук Д. Кібератаку на «Київстар» розслідує СБУ: хто за нею може стояти. *ТСН Україна*. 2023. URL: <http://surl.li/ruagra> (дата звернення: 06.12.2024).

6. Кримінальний кодекс України : від 05.04.2001 р. № 2341-III : станом на 21.11.2024 р. URL: <http://surl.li/lghgex> (дата звернення: 09.12.2024).

7. Тарасовський Ю. Масштабна DDOS-атака на monobank припинилася. *Forbes.ua*, 19 серпня 2024. URL: <http://surl.li/ksaedx> (дата звернення 08.12.2024).

8. Гордійчук О., Мосієнко О. 2024. Національна безпека України: виклики та пріоритети. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. Філософія, філософія права, політологія, соціологія*, № 3 (62), 158–172. <http://surl.li/couftf>

9. Експорт української електроенергії до ЄС дозволить залучити додаткові кошти для відновлення енергосектору. *Міністерство енергетики України*, від 31.03.2023 р. URL: <http://surl.li/xxglpy> (дата звернення 05.12.2024).